Číšníci se mi během recepce pořád pokoušejí nabídnout sklenku, když po krátkém zdvořilostním rozhovoru v prostorném sále osaměle zírám před sebe. Pokud se na mě někdo obrátí, je to vždy ve spěchu, protože se mě zase snaží navnadit na nějaké zasedání nebo shromáždění. Ale relativně brzy už není nikdo, kdo by mě chtěl oslovit, jelikož všechny otázky, doprovázené mnoha úsměvy, odbývám obligátními a rozmrzelými odpověďmi. A tak se můžu nerušeně procházet po sále. Jde o síň starého hradu přestavěného na hotel s restaurací. Namodralým dýmem se blížím k oknům s výhledem na vnitřní nádvoří uzavřené hradními křídly. Hrají si tam děti svatebčanů, pobíhají dokola v zářijovém slunci a já slyším jejich hlasy. Na zem se neustále snášejí kaštanové listy a pokrývají pokojné nádvoří. Prostranství je to jen malé, příliš malé na agorafobii, díkybohu. Uprostřed se nachází trávník a sluneční hodiny, o něž se tříští sluneční jas. Počítám děti, celkem jich napočítám dvanáct, holčičky v bílých sukýnkách a chlapečci v modrých sáčkách. Hrají hru, při níž bez ustání přebíhají od stromu ke stromu. K dispozici mají deset kaštanů, takže vždy na dvě děti žádný nevyjde. Jedenácté dítě si udělalo strom ze slunečních hodin. Pochopím, že jim jde o to nějaký zabrat. Když si děti vymění za rychlého běhu stromy, pokaždé na jedno žádný nezbude. Něco takového jsem nikdy nehrál. Možná bych pokaždé zůstal bez stromu. Obličeje dětí září. Někdy je zasáhne padající listí. Ony si toho však nevšímají, přebíhají po podzimním koberci a nenudí se. Zvláštní,

že mi nic nepůsobí tolik bolesti jako pohled na hrající si děti. Rychle dopiji portské a odvrátím se, projdu mezi lidmi, vezmu si další sklenku a zamířím na druhý konec sálu. Také zde je velké okno rozdělené dřevěnými příčlemi na malé tabulky a s výhledem na ostrůvek uprostřed vodního příkopu, na malou zahradu ve vodě, na níž roste mlází a po které se loudají lysky. Ve vodě na sebe nalétávají kačeny. Slípky zelenonohé prudce mávají křídly a rozbíhají se kanálem napříč odrážejícím se slunečním svitem.

Rychle upíjím portské a uvědomuji si přítomnost tolika lidí. Jako pokaždé si pomyslím: mohla by tu být. Tak často mě to napadá v plných vlacích, na nádražích a koncertech anebo nyní během recepce. Třeba tu Marta bude taky. Pozorně se rozhlédnu okolo. Nestojí mezi hosty? Nemluví s někým z nich? Čím víc piji, tím víc je tu žen a dívek jí podobných. Podobnost často spočívá jen ve stejné rýze pod očima, ve stejném pohybu rukou, v podobné barvě vlasů. Ale až budu poněkud líznutý, postačí to pro neurčitý pocit štěstí, pro žalostnou spokojenost s takovýmto nezřetelným náznakem přítomnosti. Musím odsud co nejrychleji odejít, ženichovi a nevěstě jsem už popřál a hrozny jim předal. Tak co mi brání? Jacqueline je skutečně krásná a Jakob je podle mě šťastný, jen postává jaksi ztraceně vedle své nádherné nevěsty: bukač vedle volavky. Náhle ji opustí ve vzniklé pauze mezi potřásáním rukou a prodírá se davem. Zastaví se přede mnou a prohlásí: „Dnes večer se v čajovně v dunách koná večírek na počest našeho sňatku. Můžu s tebou počítat?“

„No,“ protáhnu nevrle, „víš přece, že na večírky nikdy nechodím.“

„Jasně, mockrát jsem ti už ale říkal, že takhle jenom zůstaneš úplně sám.“

„To nech na mně.“

„Maartene, co by to bylo za večírek bez mých nejlepších přátel?“

„Nic neslibuju,“ odvětím.

„Nemusíš nic slibovat, stačí, když přijdeš.“

„Jakobe! Jakobe!“ volá Jacqueline.

„Musím zpátky, tak dnes večer.“

Mladá žena právě blahopřeje ženichovi a nevěstě, dívám se na její tmavé vlasy, do obličeje jí nevidím. Ovšem její postava i držení těla se mi zdají povědomé. Stane se to konečně nyní, nebo jsem jenom příliš pil? Zůstanu ještě chvíli, musím se jí podívat do tváře. Dosud nepohlédla mým směrem, pořád mluví s nevěstou. Ano, teď odchází, vidím jí do obličeje, ne, není to ona, určitě to nemůže být ona. Ale ta podoba! Nenápadně se k ní pokusím přiblížit davem. Stojí sama u pootevřených dveří, za nimiž se potící číšníci starají o přísun jídla a nápojů. Teď si ji můžu velice dobře prohlédnout. Podobnost více než nápadná. Jen mě rozlaďuje, že její tvář je trošku jiná a barva vlasů o odstín tmavší než Martina. Po dvanáct let jsem se pokoušel zapamatovat si Martin obličej, po dvanáct let se mi to nedařilo, nejdřív jsem si musel vybavit tváře jejích kamarádek a teprve pak jsem tu a tam spatřil kousek její tváře, úst nebo očí, nikdy však celek. Někdy se mi o ní zdálo. Probudil jsem se a na chviličku viděl její obličej, ale jakmile jsem ho chtěl uchovat, roztříštil se na střípky. I nyní jsem cítil napětí, že nejsem schopen si ji vybavit. Tato tvář je skoro jako její. Jen oči jsou příliš

obyčejné, nemá ty divoké, téměř asijské Martiny oči ani vysoké lícní kosti. A nemá stejné vlasy, jsou delší a tolik se nekadeří.

V laboratoři pojídám chleba. Pozoruji bujení buněk odehrávající se za sklem líhně, kterou jsem sám sestrojil. Přemýšlím o dlouhé cestě, již jsem urazil, abych se dostal až sem. Nejdřív jsem pracoval se sladkovodními polypy a přitom jsem byl schopen bez sebemenší námahy naklonovat z jedné buňky zcela nový organismus. Tehdy jsem ještě nechápal, proč klonovat, proč dát z jedné buňky vyrůst celému organismu, nebo jsem tomu možná rozuměl, ale pokud jsem to chápal, pak jako bych to chtěl dělat jenom proto, abych si dokázal, že to nikdy – na rozdíl od polypa či dokonce vyššího organismu typu sépie – nebude možné se savcem. A nyní to už přece dovedu s buňkou pískomila, a budu-li tímto způsobem postupovat dál, jednou třeba dosáhnu kýžené mety. Vím, že budu pokračovat, že se budu i nadále pokoušet dokázat, že to možné není. Kupodivu se však po dnešní recepci k mému ideálu, jehož stůj co stůj ani dosáhnout nechci, připojil nový prvek. Přidal se k němu na odpoledním banketu prostřednictvím oné dívky. Ideálu se podobala, ačkoli jím nebyla. Teď jsem mohl konstatovat, že muka takřka úplné podobnosti jsou horší než muka naprostého zapomnění. Proč bych potom vůbec měl jít dál? Vždyť jsem jen chtěl dokázat, že to možné není. A proč jsem to chtěl dokázat? Nyní, když jsem spatřil onu dívku, se mi zdá, jako bych přece jenom měl neurčitou naději, že se mi to podaří. Kdy porozumím aspoň trochu sám sobě?

Půjde-li vše dobře, promění se buněčné bujení komplikovanými mezikroky v živé pískomily a ti rozhlodají na naprosto nečitelné kousíčky každé ráno došlé složky z komisních zasedání a zprávy z katedrových rad, strategické plány a směrnice, hlášení a anketní formuláře. Jednou se přece musí někdo dozvědět, že jsem byl tak daleko, že se mi z jedné vaječné buňky povedlo piplavou prací naklonovat pískomily. Kolik by se ušetřilo popsaného papíru! Přesto mám po dnešním odpoledni sto chutí líheň vyhodit. Vždyť nic z toho nemá smysl. Není však na mně, abych v jednom okamžiku zničil výsledek mnohaleté práce.

Čajovna se nachází v dunách daleko za vesnicí. Abych se tam dostal, musím jet po špatně osvětlené křivolaké cestě a u kavárny U Letiště zahnout doleva. Než však dojedu tak daleko, spatřím venku ve tmě kousek za vesnicí rázovat nějakou dívku. Kráčí rychle. Poznám ji podle postavy. Zpomalím a u pravých dveří stáhnu okénko.

Trochu se lekne, ale než může dostat skutečný strach, oslovím ji: „Nemíříte na večírek Jacqueliny a Jakoba?“

„Hm… ano, mířím.“

„Nechcete svézt? Taky tam jedu a pěšky je to ještě kus.“

„Ach, ano, ráda.“

Otevřu pravé dveře a ona nastoupí. V položeru je podobnost tak velká, že si na chvíli pomyslím: teď sedí vedle mě. A cítím se tak šťastný, že musím jet rychleji, abych pohnutí zaplašil pozorným sledováním zatáček.

„Děkuji,“ hlesne.

Dokonce i hlas má podobný, ačkoli je položený o něco níže a chraptivější. Neschází mu však melodičnost.

„Znáte se s Jakobem a Jacquelinou už dlouho?“ zeptám se.

„Jacquelinu znám velice dobře, chodíme do stejného diskusního kroužku.“

„Já jsem Jakobův spolužák. Taky biolog.“

„Legrační,“ odpoví.

Nevím, co na to mám říct, a tak mlčíme, dokud nedojedeme k čajovně.

Jakob nás celý překvapený uvítá.

„Vy dva spolu?“ zeptá se.

„Viděl jsem, jak jde pěšky, tak jsem se nabídl, že ji svezu.“

Nevím, jak se jmenuje, a zakoktám se při slově „ji“. Jakobovi to dojde.

„Vy dva se ještě neznáte?“

„Ne,“ odpovím.

Navzájem nás představí, a když zaslechnu její příjmení, stejné jako Martino, vyvede mě to tak z míry, že okamžitě zapomenu její křestní jméno. Musí to být Martina sestra nebo sestřenice, pomyslím si, což je dost dobře možné, jelikož Marta měla o hodně mladší sestry. Nemůžu myslet na nic jiného, ale netroufám si o tom začít, takže mlčíme a procházíme se po podniku. Z přítomných hostů nikoho neznám a ona očividně také ne, takže je nám souzeno zůstat spolu.

Jedna ochotná paní podává kávu.

„Sedneme si?“ navrhne ona.

„Dobře,“ přikývnu.

„Co vlastně děláš? Ještě stále pracuješ na univerzitě?“

„Ano, zabývám se rostlinnými explantáty.“

„Explantáty? Ale to pak jsi… to pak jste…,“ zmateně se zarazí.

„Ano, jsem profesor, taky si nemůžu pomoct, ale aspoň si, prosím tě, tykejme.“

„Zvláštní, tykat profesorovi.“

„Jak vlastně víš, že jsem profesorem?“

„Kamarádka skládala nedávno zkoušku z explantátů a říkala, že ji zkoušel hodně mladý profesor a taky…“

„Co?“

„Ne, na to se neptej, nemůžu ti to říct.“

„Můžu se v tom případě zeptat na něco jiného? Nemáš náhodou sestru jménem Marta? Hodně se podobáš jedné dívce, co se mnou chodila do stejné školy.“

„Ano, mám sestru Martu, je o pět let starší, druhá nejstarší.“

„Pak to musí být ta samá Marta, opravdu se jí moc podobáš.“

„Slýchám to častěji, než je mi milé.“

„Jak se má?“

„Velmi dobře, má dvě roztomilé děti, chlapečka a holčičku.“

„Hraje pořád tak krásně na klavír?“

„Ano, ale z akademie odešla, nějakou dobu pracovala v kanceláři, ale hraje stále nádherně.“

„A ještě Haydna? Toho totiž hrála tehdy hodně.“

„Ne, pořád hraje Brahmse, aspoň dost často. Jde jí to opravdu dobře, o hodně lépe, než kdy budu hrát já. Škoda že v tom nepokračovala. No jo, chtěla se vdát. To je hloupé, chtít se vdát, opravdu hloupé. Nikdy se nechci vdát, nanejvýš tak s někým žít. K chlapovi tě to příliš rychle přiková.“

Mluví rychleji než Marta. Její gesta jsou živější, přímočařejší. Připadá mi, jako bych se na Martu díval ve zrychleném filmu, a to rychlé tempo mě rozčiluje. I tak je skoro Martou, především když zavře oči, a já číhám na ty okamžiky, přetavující zčistajasna na chvíli mou zlost v pocit štěstí. Vypiji více Oppenheimer Spätlese, než je záhodno. (Jakob alespoň ví, co svým hostům nabídnout.) Opilost jako by smazávala rozdíly mezi ní a její sestrou. Jako bych mluvil s Martou a obdivoval její poklidný půvab.

„S jedním člověkem přece nemůžeš být šťastný navždy," prohlásí.

„A musí to být?" namítám, „být šťastný?"

„Samozřejmě že ano, co jiného?"

„Nemám páru, co je to být šťastný. Vím jen, že pro mě je důležité, abych co nejvíce slyšel a viděl a cítil, aby mi co nejlépe fungovaly smysly."

„Jak to myslíš?"

„Letos v létě jsem šel podél neposečené krajnice s hodně vysokou trávou. Na vršku povyrostlé ostřice seděla cvrčilka zelená a zpívala. Viděl jsem ji velice dobře, většinou je totiž nevidíš, jenom slyšíš. Bylo jen šílené, že jsem ji viděl a viděl jsem, že zpívá, protože doširoka rozevírala zobáček, ale neslyšel jsem ji. Zpívá opravdu vysoko a já mám sluch až příliš ochablý, abych ji mohl zaslechnout. Víš, tehdy jsem se cítil opravdu nešťastný, že mi je možnost vnímání odepřena."

„A já bych cvrčilku ještě zaslechla?"

„Určitě ano, chápeš ale, co tím mám na mysli? Žijeme vždycky vlastně v minulosti nebo v budoucnosti, nikdy v přítomnosti, nikdy v přítomné chvíli samotné.

Okamžik musí dostat hloubku, máme vidět, že ranní stíny se liší od stínů odpoledních, máme slyšet, že hmyz bzučí na jaře jinak než na podzim, máme cítit, že víno uložené ve dřevě chutná jinak než víno z lahve.“

„Připadá mi, jako bys měl přednášku,“ prohlásí poněkud posměšně, „moje představa štěstí to rozhodně není. Taky nevím přesně, co znamená být šťastná, vybavím si něco takového, jako jít na procházku s někým, do koho jsi blázen, nebo cítit vítr ve vlasech nebo poslouchat krásnou hudbu, a to právě s někým, do koho jsi tak trochu zakoukaný.“

Podobně mluvíme celý večer. Jednou abychom se vyhnuli tichu, podruhé proto, že rozhovor plyne do určité míry hladce, a několikrát se také na chvíli rozdělíme, není tu však nikdo, s kým bych mluvil déle než pár minut, a pro ni zjevně platí totéž. A tak mi nakonec nepřijde ani tak divné, když ji večer vezu domů a slyším sám sebe, jak se částečně díky Oppenheimeru ptám: „Nechtěla bys jednou na jaře zkusit, jestli zaslechneš cvrčilku?“

„To bych chtěla.“

Podívá se na mě a v jejích očích je na rozdíl od koutků úst vidět něco na způsob úsměvu. Přesto se díky tomu pousmání odvážím druhé poznámky.

„Jaro je ještě hodně daleko.“

Teď se jí i koutky úst rozehrají úsměvem, ten však obsahuje i příměs posměchu.

„A cvrčilka zpívá jenom na jaře?“

„Na podzim a v zimě tu není, odlétá do teplých krajin.“

„No to pak nezbývá než počkat do jara.“

„Existují i jiní ptáci," rozvádím to opatrně, „nebo bychom mohli jednou zajít na koncert, pokud bys byla pro. Mám přece auto, je pro mě maličkost tě vyzvednout."

„No, pokud to pro tebe není příliš daleko, bylo by to tak opravdu nejsnazší."

„Domluvíme si tedy schůzku?"

„Na kdy?"

„V příštích dnech musím do Bernu na konferenci o genetickém inženýrství, ale potom, třeba patnáctého října, hraje orchestr amsterdamské Concertgebouw, to vím jistě. Tak tě vyzvednu o půl šesté, nejdřív se najíme a potom půjdeme do Concertgebouw."

„Amsterdamská Concertgebouw, báječné, ještě nikdy jsem tam nebyla! Ano, skvělé, měj se, ahoj!"

Ubírám se zpátky k autu a ona stojí ve dveřích domu, v němž zjevně bydlí. Nastoupím, zvednu ruku vzhůru a s překvapením konstatuji, že jí mávám. Náhle před očima spatřím členy orchestru Concertgebouw. V přední řadě vidím černé fraky. Žádné fraky to nejsou, jsou to černé kabáty. Kabáty pohřebních zřízenců. Divné, pomyslím si, že pokaždé, když se stane něco zvláštního, trpím nutkavými představami a že pokaždé začínají svého druhu vidinou, obrazem unikajícím z obrazotvornosti. *Ve čtvrtek patnáctého října už budu mrtvý. Nebudu si s ní moci vyjít.* Rázem jsem si tím tak jistý, že řídím opatrněji než obyčejně, třebaže vím, že je to utkvělá představa, mentální hradba proti pomyšlení na milostnou schůzku. Budu-li mrtvý, nebudu už přece muset s ní jít na rande – útěšná myšlenka. Nedaleko města zaparkuji u restaurace, která má naštěstí ještě otevřeno. Vypiji několik

šálků kávy a mám dojem, že jsem vystřízlivěl. Proč bych měl být za čtrnáct dnů mrtvý? Vždyť jsem zdravý. Přihodí se mi neštěstí? Dám si pozor. Příští pondělí odjíždím do Bernu. Mohl bych umřít tam? Je mi třicet, poprvé jsem si domluvil schůzku s dívkou, s Martinou sestrou. Tak mě to zaskočilo, že mé podvědomí nemůže dělat nic jiného než reagovat vtíravou myšlenkou: *nejspíš brzy zemřeš*. Smluvit si ve třicítce schůzku s dívkou je divnější než to vůbec nikdy neudělat. V druhém případě to vypadá, jako byste o ženy neměli zájem. Ale když ve třiceti poprvé nějakou pozvete na rande, jako byste byli moula, stydlivý budižkničemu. A proč do toho všeho vstupují ještě utkvělé představy? Už dříve jsem míval podobné obsese, a pokud se týkaly budoucnosti, vyklubaly se z nich takřka pokaždé pravdivé předpovědi.

Zaplatím a vyrazím na jih. Vědomí blížící se smrti je ještě stále ve mně, dokonce neustále sílí. S ironií si pomyslím, že při nehodě se dostaví několik okamžiků, v nichž před sebou v duchu spatříte celý život. Ale to se mi přece už dnes přihodilo! Na zahradní cestičce jsem se odpoledne s hrozny v rukou na okamžik zastavil a život mi ubíhal před očima. Jenže to byla jenom část mého života a ta se mnou měla jinak pramálo společného. *Ne, neumřu, to přece nejde.* Neotřesitelná jistota však zůstává jistotou: i když v autě křičím, není to pravda! neumřu!, stejně vím, že za čtrnáct dní budu mrtvý.

Pokouším se myslet na něco jiného, na Martinu sestru.

Vždyť ani neznám její jméno! vykřiknu náhle v autě. Vůz je jediný dopravní prostředek, možná i jediné

místo, kde si bezostyšně můžete dovolit mluvit, jak se vám zlíbí. Nikdy nejste osamělejší než v samotě auta, v němž nezůstáváte na jednom určitém místě, ale pohybujete se obklopení kovem. Snad právě proto vedete sami se sebou nahlas rozhovory zrovna v autě. „Ani ses jí nezeptal na jméno," vyčítám si, „nezeptal ses jí, co studuje. Místo abys o ni projevil zájem, vyptával ses jí na sestru. Neohrabaně jsi filozofoval o funkci smyslů." Umlknu, aby ke mně má slova pořádně pronikla. Pak nepříliš hlasitě, ale důrazně řeknu: „Jsi egocentrický blbec."

Jsem doma. Ležím v posteli a nemůžu spát. Poslouchám zvuky v rákosí. Není slyšet nic jiného než kvákání kačen a šelest rákosu. Nemůžu usnout. Stále myslím na smrt a na úryvek básně, jejíhož autora i titul jsem zapomněl: „Celý svůj život žijeme špatně." Špatně? Žil jsem doteď špatně? Proč? Proč jsem takový, jaký jsem? Nebo jsem byl takový odjakživa? Nebo je to vina matky a otce?